

Posamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inzerate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvstvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprete reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

132. številka.**Maribor, dne 19. novembra 1928.****Letnik XV.****Izkoriščevalci države.**

Jutri naj bi se zopet začelo, a se je zopet za par dni preložilo redno parlamentarno delo, pa še vedno nihče ne ve kaj naj ta parlament dela in kaj vse mu misli predložiti vlada. Doslej je delal z največjo hitrostjo finančni odbor, ker se vladi silno mudi spraviti proračun pod streho. Zakonodajni odbor menda ni prav nič pripravil za parlament.

S tem, da je vlada s proračunom zvezala raznovrstne zakonske odredbe, ki ne stojijo z njimi v nobeni pravi zvezi, je že pokazala, da ne polaga posebne važnosti na delo zakonodajnega odbora in na pravilno zakonodajo. S proračunom zvezane zakonske odredbe kažejo nekako diktaturo finančnega ministrstva, pred katero imajo vsa druga ministrstva več ali manj vezane roke. Vladi je bilo mnogo na tem ležeče, da finančni odbor kolikor mogoče hitro dela in da se z izgovorom nujnosti razni ministri lahko odrešijo odgovorov in pojasnil na stavljene zahteve in vprašanja. Ko so se razpravljali proračuni raznih ministrstev, se je odkrilo vse polno nerednosti, afer in krivic. Videlo se je da se s proračunom vodi strankarska in plemenska politika. Delo vladnih predstavnikov je pokazalo, da se smatrajo samo Srbi za narod, Slovenci in Hrvati pa kvečjemu za »pleme«, ki bi se moralo prej ali slej s pomočjo kakih desetisoč srbskih uradnikov in beloroških generalov posrbiti. Radikalni pristaji in radikalni okraji dobivajo nagrade na račun prepotrebni in siromašnih krajev in prebivalcev. Jasna je tendenca, da se mora Srbija na račun prečanov obogatiti in sicer tako, da se ji izpregledajo davki ali pa da se ji dajejo ogromne investicije. Vse to hoče radikalna vlada izvesti s proračunom, kar je glavno in potem tudi v drugih resorjih do skrajnosti izvajati to strankarsko politiko.

Zadnje razprave v finančnem odboru so pokazale beograjsko bratstvo v posebno žarki luči. Radikalni posl. Jeličič je govoril v imenu vseh zastopnikov centralizma enkrat popolnoma odkrito. V njegovem govoru ni bilo nič slišati o bratstvu in jugoslovanski zajednici, o edinstvu, osvobojenju in o integralnosti, temveč odkrito in razločno je povedal, da hočejo Srbi denar in vojno odškodnino, ki jo naj plačajo prečani, to je Slovenci in Hrvati. Od ujedinjenja sem se govori vedno o bratstvu in edinstvu in sedaj, ko se je razpravljalo o denarju in plačilu, so padle vse krinke beograjske čaršije in od nje odvisne politike, ki sta znali nanašavati neverjetno rafiniran način spraviti vse plodove hrvatskega in slovenskega dela v Srbijo in za Srbijo. Krinko bratoljubja je Beograd rabil pač samo tako dolgo, dokler nas ni gospodarsko tako zaslužnil, da sploh ne vemo, če se bomo mogli še opristiti teh težkih gospodarskih verig, v katere so nas vklebili zlasti z vidovdanske ustavo.

Od avgusta lanskega leta do letošnjega junija smo plačali 442 milijonov dinarjev. To pa ni celo leto. Če računamo celo leto in če pomislimo, kako davčna oblast v Sloveniji z največjo vnemo in veseljem iztiska iz ljudstva denar, potem lahko rečemo, da plačamo v enem letu 500 milijonov dinarjev ali dve milijardi kron. — Eden srbski poslanec je rekel v imenu vseh centralistov, da so Srbi osvojevalci in da moramo mi kot premaganci plačevati za Srbijo. Če pomislimo, koliko je beograjska vlada v petih letih izprešla iz prečanov, nam mora biti jasno, da bi se dala s tem že cela Srbija spremeniti v paradiz, če ne bi bila večina teh milijard pogoltnila ne asitna požrelost beograjske porodice v svojem orientalskem pohlepu po denarju. Jedro te gospe so pa oni ljudje, ki so preživeli težke čase vojne po francoskih in italijanskih letoviščih, a imajo danes toliko predrznosti, da se nazivajo osvojevalci in zmagovalci ter imajo odločen glas v vodstvu današnje politike.

Pri proračunskih razpravah so se izglasovali velikanski krediti za Srbijo, dočim so za Slovenijo in Hrvatsko odpadli le malenkostni ostanki. Vladi si je na vse moči prizadevala, da prikrije višino dohodkov iz Slovenije in Hrvatske, in ko se je protestiralo ter razkrivalo, koliko mi v resnici plačamo, se ji je silno mudilo preiti na glasovanje o milijonskih kreditih za Srbijo in srbske ustanove. Če pregledujemo izdatke enega ministrstva za drugim, je povsod isto: vse za Srbijo, za Slovenijo pa nič ali kolikormogoče malo. — Naši trgovini in naši industriji se stavljajo največje zapreke, srbski se pa odpirajo najrazličnejši viri pomoči in kreditov in če se enkrat skaže, da so bili ti krediti izdani neprevidno in razsipno, potem je pa to zopet nov povod, da se udari po naši trgovini in industriji. Ustanove naših kmetov se odpravljajo z neznatnimi podporami, dočim se v Srbiji dekretirajo velike svote za to, kar še niti ne obstoja. Vladi, ki pusti, da našim vinogradnikom vino neprodano leži v kletih, izdaja velike svote za nasajevanje vinogradov, v onih krajih Srbije, ki se še nikdar niso bavili z vinogradništvom.

Koliko teh velikih določenih svot bo pa v resnici prišlo v korist srbskega naroda, se pa ne da ugotoviti. Lahko se reče, da ne mnogo in še to, kar se bo dalo, bo izhajalo iz strankarskih namenov in v svrhu strankarske agitacije. Upravno gospodarstvo je v strahovitem neredu. Krade se na vseh koncih in krajih, rač. zaključkov se ne dela, nobena beseda se ne drži in nikjer ni prave kontrole. To omogočuje, da se oblastniki bogate z državnim denarjem in da živijo v največjem razkošju. Človek dobi vtis, da se je državi vsedla na vrat dobroorganizirana banda, ki je vse svoje člane tako porazdelila, da ima vsak več kot dovolj, vse drugo je pa zapisano propadanju in poginu.

Politični položaj.

Vladna skrb za naše znanstvene zavode. Sekcija finančnega odbora, ki je razpravljala o izdatkih za univerze in muzeje, je bila zelo darežljiva napram univerzi v Beogradu, razmeroma dobro razporejena tudi za zagrebško univerzo, za ljubljansko pa zelo malo. — Tako se je zgodilo, da so za prve dve univerzi bili sprejeti znatni izboljški, za slovensko univerzo pa so poleg onih kreditov, ki so vsled črtanja člena 83 finančnega zakona brezpogojno potrebni, odobreni razmeroma zelo mali krediti. Celo za takomenovano ljudsko univerzo v Beogradu, se je sestavil nov kredit v znesku 100 tisoč dinarjev. Zanimivo je bilo, kako malo ja zahtevala ljubljanska univerza na primer za pisarniške in manipulacijske stroške, niti desetino tega ne, kar sta zahtevali beograjska in zagrebška, ki sta dobili po 150 tisoč dinarjev, ljubljanska univerza pa samo 13.000 D. Za zgled navajamo še sledeče: Pravna fakulteta v Beogradu je imela v proračunu za nabavo knjig določenih 13.000 D. Sprejet pa je bil amandement na 100.000 D, dočim se je za ljubljansko pravno fakulteto določilo vsega skupaj samo 50.000 dinarjev. Poleg tega se je za beograjsko glavno knjižnico dovolilo še pol milijona dinarjev. Sekcija je po daljši burni debati sprejela poleg v proračunu določenih kreditov še sledeča povišanja za ljubljansko univerzo: kurjava in razsvetljavanje od 200 na 215 tisoč dinarjev, tehnični fakulteti 300 tisoč dinarjev, državna podpora za ekskurzije 30 tisoč dinarjev (mesto zahtevanih 80.000), državni zavod za meteorologijo in geodinamiko od 10 na 50 tisoč dinarjev. Za medicinsko fakulteto je sprejet kredit 250.000 dinarjev mesto zahtevanih 283.000. Podpora za naučna predavanja 30.000; društvo za zgradbo poslopja za tehnično fakulteto je dobilo celotni znesek, ki ga je zahtevalo; državna (licejska) knjižnica od 130.000 na 170.000 dinarjev. Ker sekcija ni sprejela vseh važnih amandementov, jih je poslanec Vesnjak že sedaj najavil za plenum finančnega odbora. Zanimivo je, da sekcija ni hotela sprejeti poviškov, katere je finančni minister obljubil deputaciji ljubljanske univerze.

Kakor glede univerze je bilo v glavnem tudi glede muzeja. Odobrili so se v proračunu določeni zneski, poleg tega še za Zupaničev etnografski muzej 60.000 D. Za mariborski muzej in za muzejsko društvo ni bilo mogoče doseči nobene podpore.

Italijani vedo s kom imajo opraviti. Vedeli so že tedaj, ko so naši delegati in zastopniki vlade podpisali rapalski pogodbi priloženo karto, ki ima drugačno mejo, kot pa tekst pogodbe. Podpisali so jo, a je niso poprej niti pogledali in primerjali s tekstom. Tedaj so si gotovo Italijani mislili: te bodemo pa lahko ovili okrog prsta, potem so brali beograjske liste in zlasti še »Balkan«, ki povečuje italijansko prijateljstvo, in končno ni čudno, če računijo z rešitvijo reškega vprašanja v svojo korist. »Il Resto del Carlino« objavlja dopis svojega beograjskega dopisnika, v katerem pravi, da se Pašić drži zelo rezervirano z ozirom na rešitev reškega vprašanja. On in pa Ninčić bi rada presekala reški vokal, pa se ne upata. Pašić, da se boji, da bi ne prišel v trenutku, ko bi skupščina imela odobriti sporazum z Italijani. Radič v Beograd in bi vrgel vlado. Nadalje naglašuje dopisnik, da so Srbi v reškem vprašanju mnogo bolj popustljivi, kakor Hrvat je in Sloveni, za kar citira neke članke in beograjskega »Balkana« kot dokaz.

Uničena rapalska pogodba. Italijanski listi od sobote, med njimi tržaški »Piccolo dela Sera«, prinašajo z velikimi črkami vest, da je med Italijo in Jugoslavijo dosežen sporazum glede Reke in sicer tako, da bo Reka anektirana od Italije, Jugoslavija pa dobi svobodno cono v reški luči. — Istočasno je pa poročal naš zunanji minister dr. Ninčić na seji ministrskega sveta, da so pogajanja glede Reke še vedno na mrtvi točki. Kdo govori resnico: ali italijanska poročila ali pa SHS zunanji minister?

Za zblizanje z Rusijo se zavzema tudi beograjsko »Vreme«, ki objavlja značilen članek z zahtevo, naj naša država vendar že enkrat preneha sanjariti o starih simpatijah za caristično Rusijo in naj pozove v Beograd vsaj trgov. zastop. sovjetske Rusije, kakor jih

imajo že vse države, namesto da sama plačuje »carističnega« zastopnika, ki nikogar ne predstavlja in nič ne pomeni.

Pašićeva »civilna lista«. Na hude proteste pri opoziciji v finančnem odboru je naletelo določilo tajnega dispozičijskega fonda za ministrskega predsednika g. Pašića. Dajeta se mu dva in pol milijona zlatih dinarjev. Opozicija je nazvala to Pašićevo »civilno listo«. — Pri glasovanju bi bila ta civilna lista propadla, če bi se glasovalo po pravici in po parlamentarnem običaju, da predsednik sekcije ne glasuje. Pet glasov je bilo za in pet proti. Da se to ne zgodi, je pa proti običaju in načelu tudi sam predsednik glasoval in tako dobi Pašić težke milijone z odločitvijo 6 glasov. Od tega fonda, ki znaša nad 180 milijonov kron, ni treba Pašiću dajati nobenega obračuna. S temi milijoni lahko razpolaga, kakor se mu poljubi. Nihče mu nič ne more, če bi ta denar porabil čisto za sebe, 180 milijonov kron je prav čedna svota in bi se z njo lahko preživelo okoli 2500 državnih uradnikov z družinami vred, ki pa životarijo v največji bedi, ker za njih ni denarja ob civilni listi nekronanega vladarja Pašića.

Škandal ministrstva za agrarno reformo. Minister je še vedno »bolan« in sekcija finančnega odbora ni mogla storiti nobenega meritornega sklepa, ker referenti niso mogli dati nobenih točnih pojasnil. Predsednik sekcije, radikal Grgin, je ostro napadal to ministrstvo, rekoč, da se mora likvidirati in povedal sledeč slučaj: V Banatu je ministrstvo dodelilo zemljo 20.000 dobrovoljcem (seveda samim Srbom), od katerih pa samo 1000 obdeluje zemljo, ostali so jo pa dali v najem in delajo »kšefte«. Sekcija je soglasno prišla do zaključka, da se brišejo: pomočnik ministra, državni podsekretar in 20 odstotkov uradništva. Poslanec Pušenjak je v daljših izjavanjih drastično orisal škandalozne agrarne razmere v Sloveniji.

Po svetu.

Oproščeni morilci. Oprostitev Nikolova, ki je umoril voditelja bolgarskih zemljoradnikov Daskalova, je vzbudila veliko ogorčenje tudi pri večini češke javnosti. Oprostilne razsodbe ni nihče pričakoval in zato je sodni dvor najbrž tudi stavil na poroto samo eno vprašanje in sicer na zavratni umor. Dodatnega vprašanja na uboj ni bilo, ker se ni mislilo, da bi mogla porota nekaj tako jasnega zanikati: To se je pa le zgodilo, ker je zagovornik odklonil iz porote češke zemljoradnike in je potem ostalo v njej 7 žensk in 5 moških za škandalozno oprostilno razsodbo. — Naj sledi nekaj protestnih glasov češkega tiska: »Tribuna« piše, da je porota le majhen del naroda, ostali del naroda pa protestira, kakor protestira tudi časopisje, ki zastopa javno mnenje. »Venkov« imenuje razsodbo moralni izrodek, ki je povzročil vihar ogorčenja in ki je škodoval dobremu glasu čehoslovaške države. »Československa Republika« (službeni organ) meni, da bi bilo treba najti način za obnovo procesa. Razsodba ne more biti svarilo onim, ki bi hoteli slediti Nikolovu. Razsodba se ne vjema s pravico do svobodnega azila političnih beguncem. »Narodni Listi« ugotavljajo, da je porota razsodila proti vsakemu pričakovanju. Težko je govoriti o nedolžnosti tam, kjer se vidijo sledovi hudodelstva. »Česke Slovo« izvaja, da je porota povzročila nevarnost pravne nesigurnosti in samovolje. Umorjen je bil mož, ki se je pošteno trudil za zboljšanje balkanskih razmer. »Pravo Lidu« (soc.) pravi, da zločin ostane vedno zločin, četudi je izvršen iz političnih razlogov. »Rude pravo« (kom.) pravi: »Buržoazija je žrtev (Daskalova) obsodila na smrt, morilca pa opróstila.« »Prager Presse« piše: Če bi se pri nas ponavljale oprostilne razsodbe hudodelcev, bo treba misliti na odpravo kompetence porotnih sodišč v takih slučajih. V »Lidovih Novinah« piše univerzitetni profesor Kalap, da bo ta razsodba v inozemstvu povzročila utis, da se politični uboji v Čehoslovaški ne smatrajo za uboje ter izraža dvom, če je porota za take slučaje primeren forum. Vsled takih in podobnih izrazov javnega mnenja je bil morilec Nikolov pridržan v zaporu v svrhu obnove procesa. Da bo pravnih škandalov še več in potuha desničarskim zarotnikom še večja, je moral biti te dni pred švicarsko poroto v Lozani oproščen tudi morilec Conradi, ki je s svojim pomočnikom Panninom osnoval in izvršil umor sovjetskega zastopnika Vorovskega, ki se je udeleževal lozanske konference. Conradi je bil oficir ruske carske vojske, njegova rodbina se je v Rusiji naselila in je pod caristično vladno dobro živela. Ruska revolucija je tuje zajede z domačimi vred pregnala in tako je tudi Conradijeva rodbina prišla ob lahko pridobljeno premoženje. Conradi si radi tega lasti pravico, ubijati predstavnike in organe današnjega ruskega režima ter se slika še kot mučenika. Na razpravo je prišlo vse polno njemu podobnih in veliko število ruske aristokracije, da naslikajo novo Rusijo in njen režim kot nekaj strahovito krivičnega in nasilnega. Oglasilo se je pa tudi mnogo takih, ki so vedeli pripovedovati o najhujšem divjaštvu protiboljševiških čet, katerim je pripadal tudi morilec Conradi. Med svedoki in obtožitelji protisovjetskega nasilja je bil celo bivši caristični general Dobrovolski, ki je posebej

še generala Wrangela orisal kot najokrutnejšega nasilnika in pustolovca. Nasprotniki današnje Rusije so razvili vse moči, da vplivajo na sodišče in porota je morilca res oprostil, četudi se je državni pravdnik Capt zavzel, da se zločin kaznuje. Ugotavljal je, da osebni razlogi obeh morilcev ne utemeljujejo atentata. Kaj bi bilo z državo, ki bi dopuščala atentate? Nastala bi anarhija in krvoprelitje. Lozanski atentat ni nič koristil. S tem se režim v Rusiji ni izpremenil. Atentati imajo sami na sebi nekaj okuževalnega. — Atentatorjev se torej ne sme oprostiti, ker bi se na ta način nevarnost povečala. Kazen mora biti taka, da bo druge uplašila. Conradijeva pogumnost je tretje vrste. Ubil je Vorovskega na strahopeten način. Generalni državni pravdnik je energično protestiral proti dejstvu, da se skuša Conradija z neke strani proglasiti kot narodnega mučenika Švice. Vorovski ni tiraniziral Švice, pa tudi po svojem bistvu ni bil tiran. Pač pa je Polunin skrbel za to, da je ostal kolikor mogoče neopažen v deželi. Švica — je izjavil Capt — ne bo dovolila, da bi ljudje, ki se mešajo v internacionalno politiko, vprizarjali na švicarskih tleh atentate. Švicarska ustava in zakonodaja ne predvidevate smrtne kazni, zato Švica ne more trpeti, da bi si lastil to pravico kak posameznik. Če bi porotniki zanikali stavljen vprašanja, bi to imelo nepregledne posledice. Izreči se mora primerna, toda pravična kazen. Oprostitev bi imela eno posledico: ves svet bi smatral Švico za obljubljeno deželo morilcev.

Pred proglasitvijo grške republike. Republikanska akcija v Grčiji se vedno bolj razvija. Dnevno se vrše po državi v vseh krajih shodi, na katerih se propagira za republiko. Vsaki pokret monarhistov, ki jih je po zadnjem poskusu prevrata vedno manj, udušuje revolucionarna vlada z vsemi sredstvi. Monarhistični listi so ustavljeni. Republikanska stranka, vlada in Venizelisti so dločni nasprotniki monarhije, sami si niso edini v tem, kedar in kako naj se republika proglasi. Revolucionarna vlada in venizelisti hočejo proglasiti po volitvah v parlament republiko, dočim zahtevajo republikanci, da se sprememba takoj izvrši. Na čelu republikanskega pokreta stoji general Pangalos in admiral Hadžikiriaki, imajo pa mnogo pristašev tudi med Venizelisti. Armada in mornarica sta republikanskega mišljenja ter sta povsem vladi vdani. Vsem je že znano, da je bil kralj v zvezi z neuspehim prevratom, ki so ga povzročili monarhisti. Radi tega je ogorčenje med ljudstvom proti kralju zelo veliko ter bi prišlo sigurno do republikanskega prevrata, če bi kralj še ostal na svojem mestu.

Sporazum cerkve in države na Francoskem. Po svetovni vojski se je vzpostavilo zastopstvo Francije pri Vatikanu in Vatikan je osnoval svojo nuncijaturo v Parizu. Od tega časa sem se za sečeli pogovori med cerkvijo in državo. Dosedaj je doseženo toliko, da je Francija priznala cerkev kot juridično osebo in cerkev lahko ustanavlja po celi Franciji takozvana diecezanska društva. Ta diecezanska društva se bodo brigala samo za materijelno stanje cerkve. Ta dovolitev snovanja diecezanskih društev ni nikak konkordat, ampak se je za tokrat cerkev zadovoljila z najprimitivnejšim pravom in to je, zakon, da se cerkev prizna kot taka. Cerkev na Francoskem ne zahteva od države prav nobene materijelne podpore. Francoski katoliški so tolikan poštvovalni, da oni sami vzdržujejo svoje cerkve in svojo duhovščino, povrh pa še darujejo ogromne svote za misijone. In baš radi tega je katoliška cerkev na Francoskem svobodna. Vlada se ne sme vmešavati v notranje cerkvene prilike, osebno pa nima nobenega vpliva na vzpostavitev cerkvenih dostojanstvenikov. — In ravno ta svoboda cerkve je največ pripomogla k sijajnemu razvoju katoličanstva od svetovne vojne sem. Gotovo bi bila cerkev dobila več potom konkordata nego je potom sporazuma, a ohranila si je svobodo na znotraj.

Pred volitvami v Angliji. Volilni boj je oster, ujedine na liberalna stranka upa na lepe uspehe na škodo konservativcev, ki so razdvojeni na dve skupini, od katerih zastopa ena bolj frankofilsko stališče. Začela se je tudi živa agitacija za glasove katoličanov. Angleški konservativci in liberalci očitajo katoličanom, da so se njihovi voditelji za volitve zvezali z delavsko stranko, oziroma, da imajo tajen pakt z angleškimi socialisti. Katoličani so sklicali v to svrhu v Glasgowu javen shod, kjer je znani katoliški leader dr. Colvin, predsednik katoliške mladinske zveze, izjavil, da med katoliško Cerkvijo in Labour Party ne obstoja nobena niti tajna niti javna zveza. Cerkev pušča, je dejal, popolno svobodo katoliškim volilcem, da volijo, katero stranko hočejo, pa tudi delavsko stranko, da le te stranke ne napadajo krščanske vere. Ker v Angliji sploh ni stranke, ki bi to delala, smejo katoličani tam voliti, kogarkoli hočejo. Da konservativci in liberalci katoličane napadajo, pohaja iz tega, ker se jim zdi, da bi katoličan ne smel glasovati za Labour Party, ki zahteva oddajo premoženja in socializacijo. To da je protikrščansko! Reakcionarji so pač po vsem svetu enaki. Zadnji čas se angleški katoličani sploh živahno udeležujejo političnega življenja in so si priborili celo v Birminghamu svojega lord-mayorja (župana). Da večina katoličanov simpatizira z Labour Party, ni čudno, ker to odgovarja visoko razvitemu demokratičnemu in socialnemu čutu katoličanov, ki so bili v Angliji stoletja in stoletja preganjani, drugi pa katoličani bivajo večinoma v veleindustrijskih centrih, kjer velekapitalizem najbolj izkorišča ljudstvo.

Beleške.

«Špijonaža» v Vojvodini. Ne mine skoro dan, na ne bi prinesli razni listi, zlasti beograjski senzacionalne vesti, o raznih špijonkih aferah, ki se dogajajo večinoma v Vojvodini ob madžarski meji. Glavni krivci

so večinoma inteligenti, kakor advokati, trgovci, dijak, katere policija zapre, v zaporu parkrat pretepe ter razkriči o njih, da so zaupniki madžarskega vohunskega komiteja, nazadnje pa jih mora vsled pomanjkanja vsakih dokazov izpustiti, šveda, ne da bi jih pri tem oškodovala za materijelno škodo, ki so jo imeli z večmesečne ječe. V takih razmerah se mora ovadustvo najbujnejše razvijati, vohuni in ovaduhi so pa po navadi tisti Srbi, ki so bili preje najbolj goreči privrženci Madžarov ter so ovajali svoje ljudi kot izdajalce, po preobratu pa so kar naenkrat postali najbolj navdušeni Srbi-patrijoti, ki pod krinko patrijotizma skušajo potom ovadustva spraviti s pota poštene ljudi, ki ne trobijo v njihov rog. To se tem lažje godi, ker so razmere pri vojvodinski policiji in sodnji zelo žalostne. Takoj po preobratu se je večina starega uradništva morala umakniti in na njihovo mesto so prišli novi uradniki, ki niso imeli niti predizobrazbe, niti dovolj skušnje za upravo. Pozneje se je pri menjanju raznih strank na vladi vršila ista menjava pri uradništvu Vojvodine, ker so demokrati odstavljali najprej radikalne pristaše, potem pa radikali demokratske in sedaj je prišlo tako daleč, da po najvažnejših mestih sede radikalni kričarji, ki sodijo povsod drugam, samo ne za uradnike, dočim so se stari, izkušeni uradniki naveličali tega stanja ter so se raje umaknili. Ti novi uradniki seveda gledajo, da se na vsak način prikupijo vladi ter si zaslužijo ordene, kar se zgodi najlažje na ta način, da izvoajo kako špijonažo, dozdevne krivce zaprejo ter jih pustijo sedeti po nedolžnem par mescev v ječi. Med tem časom so ordeni in povišanja iz Beograda prišla, nato pa se začne pred sodnijo proces, pri katerem zaslužijo lepe tisočake radikalni advokati, h katerim se je obtoženec zatekel, da ga rešijo, ker imajo kot zaupniki stranke največ vpliva in nazadnje se cela historija konča tako, da obtoženca kot nedolžnega izpuste, dobro oskubljenega. Odgovornim činiteljem, ki so celo zadevo uprizorili, se ne zgodi nič, še celo pohvalo dobe za svoje patrijotično delovanje. Obtoženec pa naj se pritoži pri Bogu, če je prišel še živ iz ječe vsled slabega ravnanja. Spominjamo samo na slučaj z dr. Vargo v Subotici, ki je bil obsojen radi špijonaže na večletno ječo, ko pa je tam vsled slabega ravnanja že umrl, pa je prišlo do revizije procesa, kjer se je izkazalo, da je bil prvič popolnoma po nedolžnem obsojen. — Pred par dnevi so beograjski listi islotako prinesli senzacionalne vesti o razkriti špijonski zaroti v Vel. Bečkerek. Isti slučaj je bil z bančnim ravnateljem g. Vice v Osjeku, katerega je neki človek, ki je prišel iz Madžarske brez potnega lista, vsled batin in zlostavljenja od orožnikov okrilil, da je madžarski špijon. Pred somborsko sodnijo pa je vse preklical ter izjavil, da so ga k temu prisili žandarji.

Pri nas je še vedno 40 vojakov — ljudi vredno toliko kakor 6 konj. «Jutarnji list» piše: 40 vojakov — 6 konj. Take napise še vedno vidimo nad vrati tovornih vagonov. Nekdaj je ta naslov nekaj značil, to je, da je bil 40 ljudem odkazan isti prostor, kakor 6 konjem. — Ti ljudje so bili tedaj toliko vredni kakor 6 konj. Najbrž so bili tudi taisti uverjeni, da so dali napraviti te napise, da točno odgovarja, koliko konj toliko ljudem, ker navadno ljudje niso prepričani, da bi bila ravno kar omenjena relacija pravilna. Na vsak način je večina prepričana, da je konj manj vreden nego človek, akoravno trdijo člani raznih društev za varstvo živali in drugačni se bolj brigajo za konje nega za ljudi. Do teh misli smo se povzpeli te dni, ko smo čitali po čeških listih, da je češka vlada že uvidela, kako je ta relacija med konjem in človekom nekaj prastari absurd, ki se mora ukiniti in je dala vse napise na tovornih vagonih prepleškati. Na Češkem je že človek več vreden nego en konj in Češka je stopila v krog onih držav, kjer se brigajo vlade v prvi vrsti za ljudi in potem še le za živali. Mi smo pa, kakor je soditi po tovornih vagonih, še tozadevno vedno v nazadnjaštvu. Pri nas velja še vedno vrednost 40 vojakov-ljudi — 6 konjem. Žalostno, a resnično! Dolgo, dolgo še bo trpelo, predno se bo pri nas cenilo ljudi višje nego živali.

Nekdaj in danes. «Slobodna Tribuna» piše o pukovniku Stojanu Popoviču tole: Ime Stojan Popovič ni poznano pri nas, a bi vendar zaslužilo, da se ga spoštuje in upošteva. Popovič je bil poveljnik dobrovoljskega polka v Dobruži. S svojo osebnostno hrabrostjo je rešil dobrovoljce popolne katastrofe. Junak, bojevnik in poštenjak, bil je dobrovoljec oče in mati. Radi solunskega procesa in črne roke mu je bilo odvzeto poveljstvo, a ko je njegov polk zvedel od odstranitvi, ga ni hotel pustiti iz svoje sredine. Moral je v internacijo v Bizert, pognali so ga v penzijo in živel je na Krfu. Ko je zahteval radi penzioniranja račun od vojne ministra, mu je ta odgovoril: Vi ste eden naših najboljših pukovnikov, a jaz ne morem nič pomagati! Popovič je še vprašal, zakaj je moral v penzijo in njegov minister mu je še odgovoril: To se je zgodilo za vlade Nikole Pašića. A danes? Nikola Pašić snuje teroristične bande pod imenom Srnao samo, da obrani svoj režim. Pašić je glavni protektor in dobitnik te teroristične organizacije, ki je bila pred nedavnim časom osnovana v Milencih v Banatu in si je privzela ime: «Pukovnik Stojan Popovič». Ravno iz Banata je bilo veliko dobrovoljcev v polku Stojana Popoviča. In sedaj zlorablja Pašićevi teroristi častno ime tega hrabrega vojnika za službo Nikoli Pašiću, ki je Popoviča preganjal in pognal iz vojske. Kaj tacega storijo lahko samo plačani Pašićevi hlapeci.

Enakopravnost SHS-plemen. «Hrvat» piše: Sedaj je že postalo v naši državi načelo, da je samo Srbin državotvorec. On si je našo zemljo osvojil na Kajmakčalanu in z albansko Golgoto. Baš radi tega ima ravno on vse pravice osvoboditelja po onih starih principih osvo-

jevalnega prava. Na tem principu je zgrajena vidovdanska ustava. Na tem principu se sestavljajo vlade. Po tem principu se nastavljajo državni nameščenci. Po tem principu je ustrojena vojska. In ravno na tem pogubonosnem principu hočejo zgraditi družabni red.

Samostojna „samouprava“.

Gospod urednik! Nisem še našel, odkar delujem v javnosti slučaja, da bi kdo tako koga za norca imel, ga tako pital z lažmi, kakor to delajo samostojni voditelji s svojimi pristaši. Imel bom še priložnost več vzgledov pokazati. Danes naj pokažem en slučaj. En strasten samostojni agitator mi je že večkrat rekel: zakaj zahtevate vi klerikalci avtonomijo, saj nam vidovdanska ustava daje veliko samoupravo; ko bodo oblasti upeljene, bomo imeli oblastno samoupravo. Odgovoril sem mu: ta vaša samouprava je samo navidezna, na papirju, je votla in piškava, je slabša od dosedanje občinske. Potem sem vprašal samostojnega agitatorja: Kdo stoji na čelu posameznih oblasti? Veliki župan, mi odgovori. Kdo pa izvoli velikega župana, kdo ga imenuje, postavlja? Ali oblastni poslanci (zbor)? Ali oblastni odbor? — ga dalje vprašam. Velikega župana imenuje minister v Beogradu, — mi reče. Ali kdo, na primer oblastni odbor, ali oblastni zbor vsaj predlaga, če že nima pravice, da bi ga izvolil? — vprašam zopet jaz. Nihče ga ne predlaga, ampak minister ga imenuje po svoji volji, kogar on hoče, ni dolžan nikogar vprašati — mora priznati. «Torej», sem začel razlagati, «glej, ali je to kaka samouprava, če nima ljudstvo nič pravice, nič ne vpliva na imenovanje velikega župana. In ta veliki župan ima veliko moč in oblast, ker pa ustavi sme on vsak sklep oblastnih poslancev zadržati, namreč njega izvršitev. Če bi na primer poslanci mariborske oblasti kaj sklenili, kar ministru v Beogradu ne bi bilo po volji, lahko tak sklep veliki župan ustavi, izgovor bode že našel, saj ni odgovoren zastopnikom ljudstva, ampak minist. v Beogradu, kjer za izgovor, če je treba ljudstvu kako breme naložiti, niso nikdar v zadregi in naj bo ta izgovor še tako jalov. Ali je to kaka samouprava, če nastavljenec ministrov in ne ljudstva lahko dela kar hoče. Ali nimajo občine dosedaj vsaj še več samouprave, ko pa oblasti po od samostojnosti toliko hvaljene ustave? Občinski odbor svobodno voli občinskega predstojnika ali župana in ga vlada k večjemu samo potrdi, oblastni odbor ali oblastni zastopniki pa nimajo niti te pravice, voliti velikega župana, tudi ne predlagati kandidate za to službo, če pa ima veliki župan vso moč nad oblastnimi ljudskimi zastopniki. Ali je to kaka «samouprava»? — Taka «samouprava» je bila menda nekdanj doma na Turškem, kjer je paša imel podobno oblast, kakor zdaj veliki župan. Beograjski minister lahko postavi za velikega župana na primer v Mariboru kakega Srba ali macedonskega Turka, a si ljudstvo ne more pomagati. Pa še pravijo samostojni, da njihova ustava daje veliko «samoupravo». Kako samostojni govorniki varajo ljudstvo, naj pokaže sledeče. Ko se je v ustavotvorni skupščini razpravljalo o oblastih in o velikem županu, so poslanci Slovenske ljudske stranke med drugim predlagali, naj se sprejme v ustavo določba, da oblastni zastopniki predlagajo tri kandidate, izmed katerih mora minister enega imenovati. Naši poslanci so hoteli, da bi ljudstvo na ta način imelo vpliv na imenovanje velikega župana. To je gotovo bilo prav in potrebno. Ali mislite, da so samostojni glasovali za ta predlog, ki bi dal ljudstvu ozir. njegovim zastopnikom pravico izbrati može, ki jih želi imeti za to važno službo? Ne, niso glasovali za ta, ljudstvu koristni predlog, ampak za vladni predlog, da imej samo minister pravico postavljati in odstavljati velikega župana, ljudstvo pa nobene pravice. Taki prijatelji «samouprave» so bili samostojni poslanci. Doma rohnijo proti gospodi, tam pa glasujejo zoper ljudstvu koristen predlog za to, da imej eden, iz Beograda postavljeni uradnik vso moč nad ljudstvom. In «Kmet» list piše, da jih ni sram, da so glasovali za take protikmetске in protiljudske postavbe. Tako delajo samo izdajalci kmetških, ljudskih pravic, hvaliti pa se morejo s takimi izdajalskimi čini samo politične propalce in podležil!

Onevne novice.

Oeena socialdemokratov v Sloveniji. V Mariboru tiskani listi «Socialist» je pisal o tem, da je po preobratu socialno demokratična stranka zahtevala deželni zbor ter ob tej priliki imenoval g. Prepeluha, «danes najhujšega nasprotnika socializma». Gospod Prepeluh sedaj v «Aytonomistu» takole odgovarja in dobro ocenjuje socialpatrijote: Res je, da sem največji sovražnik takih «socialistov», kakršni pišejo ta list, ker so ti ljudje le centralistično orientirani demokrati, zaviti v ovčjo kožo socializma. Leta 1919 je bila slovenska socialna demokracija slovensko kulturno avtonomistična, v državnem pogledu pa federativna in republikanska. V konstituenti pa so ljudje prodali načela svoje stranke, prisegli na monarhijo še predno je bilo to potrebno ter so ob sprejetju vidovdanske ustave tvorili v skupščini tiho Pašićevo rezervo. Tem ljudem odrekam pravico proglašati ljudi za «bivše» socialiste.

Mar li spijo? Finančni odbor dela s polno paro in dan na dan so važne seje, na katerih pride dnevno do burnih debat. Naše demokratsko časopisje od «Jutra» do «Tabora» ne prinaša niti črke iz sej finančnega odbora. Ali se demokratje ne udeležujejo teh sej, ali pa molče kimajo z radikali. Niti enkrat ne čitamo, da bi se bil v zadnjem času oglašil v finančnem odboru od-

boru kak demokrat in kritiziral balkanske vladne predloge. Vrana vrani oči ne izključuje, in to velja tudi o radikalih in demokratih.

Tem potom bi jih radi prisilili v radikalijo. Radikalom je predvsem na tem, da naženejo v svojo stranko kapitalistične sloje. Da bi se jim to posrečilo, so iztuhtali prav posebno balkansko posebnost in so se poslužili trgovskega ministra dr. Kojiča. Dr. Kojič je prinesel na sejo finančnega odbora odredbo, potom katere bi bil ravno trgovinski minister pooblaščen, da sme edino le on dajati dovoljenja za ustanovitev novih industrijskih in tovarniških podjetij. S to naredbo bi radi radikalni uvedli v trgovsko politiko enoten sistem in na ta način nastopili za obrambo države, tako pravijo oni. Ali z drugimi besedami: vsak, ki bi hotel dobiti dovoljenje za trgovski in tovarniški posel, bi moral prositi v Beograd za koncesijo. Kako se pa delijo koncesije v Beogradu, pa je itak znano. Radikalni bi radi zopet zaslužili potom korupcije, katero bi uganjali s trgovci in fabrikanti. Kdor ne bi bil radikal, ali ne bi pošteno mazal s parami, pa bi moral čakati do sv. Nikola na izstavitev dovoljenja. Za enkrat je dr. Kojičev predlog propadel, a bogzna, če ne bo sprejet v plenumu.

Podpore za gledišča. Finančni odbor je dovolil na zahtevo poslanca Vešenjaka mariborskemu gledišču podpore 200.000 din., celjskemu pa 30.000 din.

Shod SLS v St. Petru niže Maribora je bil včeraj dne 18. t. m. zelo dobro obiskan. Predsedoval je župan in odličen naš somišljenik g. Ljudevit Fluher. Poročilo o položaju je podal naš narodni poslanec g. Franjo Žebot. Zbovalci so brez izjeme odobrili politiko Jugoslav. kluba in zahtevali d naših poslancev, naj vstrajajo v borbi za avtonomijo, posebno za finančno ločitev od Beograda.

«Vzajemnost» duhovščine Lavantinske škofije. — je bila letos menda ustanovljena. Kako le to, da ne začne delovati, ko bi nam vendar bilo to krvavo potrebno v vseh ozirih? Gotovo ne v zadnji vrsti radi mizerne gnotnega položaja, v katerem se nahaja zdaj že toliko sobratov tudi v naši škofiji. Prosimo torej odbor, ki je menda izvoljen, da gnumudoma začne z akcijo za polno življenje društva — predvsem da povabi vse sobrate k pristopu in razpošlje morda pravila itd. Sacerdos Lavantinus.

Dolgovi Jugoslavije. Ugledna gospodarska revija «Berichte aus den neuen Staaten» poroča, da dolguje SHS vlada raznim avstrijskim tovarnam nad 30 milijonov dinarjev za popraviljenih vagonov. Avstrijski zastopnik v Beogradu je že interveniral radi izplačila tega dolga. Ob tej priliki se spominjamo tudi na to, da je Avstrija in Ogrska lani pustila na tisoče popravljenih vagonov za našo državo stati na progah, ker iz Beograda niso hoteli plačati dela. Nadalje so v Avstriji zastajali reparacijski vagoni iz Nemčije, ker ni bilo kredita za prevozne stroške. Prej navedena gospodarska revija razglasa svetu SHS dolgove v inozemstvu, gotovo pa tudi ve, kako SHS vlada plačuje doma in bo svet kmalu zvedel, koliko je na primer dolžna Prvi hrvatski štedionici in raznim podjetnikom. Temu za vodu dolguje vlada celih 65 milijonov dinarjev, pa bi rada ta dolg tako prikrila, da ga deli na razna podjetja, ki so pa last Prve hrvatske štedionie.

Srbi bojkotirajo Hrvate. Zagrebški listi poročajo, da so dobili vsi srbski trgovci na Hrvatskem zaupen poziv, da takoj začnejo bojkotirati hrvatske izdelke ter odpuščati hrvatsko oseboje.

Problem južne Srbije. Vojvoda Kosta Pećanac je za čel v beograjski «Politiki» priobčevati članke o razmerah v južni Srbiji. Kosta Pećanac je sam iz južne Srbije doma, iz Peči ter je dolga leta vodil komitske čete po teh krajih. Med svetovno vojno je delal velike preglavice avstrijski in nemški vojski, ki je imela te kraje zasede. Po preobratu je vlada Pećanca zopet pošiljala v južne kraje, da uduši razne nemire. Tedaj so se zbirali krog njega razni prostovoljci, ki so pa v svoji razdivjanosti tako strašne stvari počenjali, da je vojvoda Kosta kmalu prenehal s četnikovanjem. V člankih, ki jih sedaj piše, razlaga, kakšna sodrga se vse natepe v «službo domovine» in kako nastaja današnje neznosno stanje. Za vse, kar trdi, je pripravljen pričati tudi pred sodnijo, nekatere stvari pa zaenkrat še prikriva v interesu države. Posebej je še opisal Punišo Račiča, velikega radikala in Pašičevega protežiranca. Ta je bil tudi nekdanji komit, a iz samega koristoljubja. Sedaj vnovčuje svoj patrijotizem, nekaj državnih gozdov je dobil, drugo si je pa sam prisvojil in sedaj goni narod iz okolice Skoplja kulučiti na svoja prilaščena posestva. Kdor se mu ne pokori, tega pa ovadi oblasti kot kačaka, ali ga pa tudi sam spravi s poti. Taki ljudje kot je Puniša in pa uradništvo, ki zahteva od naroda zlato tudi za ona dela, ki bi se morala izvršiti zastoj, so pravi vzroki strašnih razmer v Makedoniji. Par oseb ima popolno oblast nad temi nesrečnimi kraji.

Vladni komiti, ali Pašić v nevarnosti. Pašičeve boleznijo so vedno tajne in politične. Ko pa je sedaj nekaj časa bolehal, so pa še prišli s senzacijo «nameravanega atentata». Nekaj časa se je o tem po celem Beogradu govorilo, končno se je pa stvar izkazala takole: V svojo paralizacije akcije komitašev v Južni Srbiji in Makedoniji je naša vlada poslala v te kraje večjo četo komitašev. Med temi se je nahajal tudi sluga v predsedstvu vlade Milan, ki se je pred par dnevi nenadoma vrnil iz bolgarske meje v Beograd. Oglasil se je pri glavnem portirju v predsedstvu vlade in pustil pri njem dve bombi francoskega sistema, ki so, kakor znano, najboljše. Za to je izvedela policija, ki je takoj napravila hišno preiskavo in našla obe bombi skriti v stanovanju glavnega vratarja. Bombi sta bili skriti v sobi, ki se nahaja pod dvorano, v kateri zboruje ministrski svet. Vratar in sluga Milan sta bila takoj aretirana. Vratar je pri zaslišanju izjavil, da je sluga Milan prišel k

njemu in ga prosil, naj mu spravi obe bombi za en dan, češ, da gre na svoje posestvo v Beograda. On da mu je to uslugo storil, ker je vedel, da je Milan komitaš in da ima kot tak pravico nositi bombe. Ker se vratarju sicer ni moglo dokazati, da bi imel kake slabe namene, je bil izpuščen iz zapor. Vendar se zdi, da policija ni verjela njegovi izpovedi, ker je bil takoj odpuščen iz službe in mora zapustiti Beograd. Kakor se govori, je policija že davno sumila, da je v resnici pripravljen na ministrskega predsednika Pašiča atentat. Pašić je končno res v nevarnosti in sicer od najbolj radikalno srbskih in vladnih ljudi. Eden je že streljal nanj, ker ne vodi dovolj ostre politike proti «separatistom», o vladnem komitašu Milanu se pa nekaj sumi, da ima od vlade dane bombe za samega predsednika vlade in ne za južno srbske komite, katerim so namenjene.

Bela roka na delu. Dne 15. novembra se je vršila pred beograjskim vojnim sodiščem nova razprava proti pukovniku Gojkoviču, ki je bil obsojen še v solunskem procesu, pa se je ravno takrat nahajal v Rusiji, odkoder se je vrnil še le v maju tega leta ter se javil vojaški oblasti. Prišel je pred vojaško sodišče, ki ni našlo na njem nobene krivde ter ga oprostilo. Bela roka pa z oprostitvijo najbrž ni bila zadovoljna ter je bil pred par meseci pukovnik Gojkovič zopet zaprt. Prišlo je do revizije procesa, v katerem je bil Gojkovič obsojen na 10 let ječe.

Uniformiranje sodnikov in advokatov. V Beogradu polagajo silno važnost na uniforme in hočejo uniformirati, kar se le da. Za zakon o sodnikih, ki bi uredil eksistenčno vprašanje, «ima vremena», vlada je prej spravila na dnevni red preureditev sodišč in za prvo in naj večjo potrebo hoče dati sodnikom — uniforme. Pravosodni minister dr. Perić je že predložil zakonski načrt, ki uvaja posebne uniforme za sodnike in advokate, ki bi jih morali nositi pri vseh sodnijskih razpravah. Opozicija je hastopila proti nepotrebnemu in smešnemu uniformiranju.

V Velko je skočila dne 16. t. m. pri Sv. Lenartu v Sl. goricah Marija Stefančič, rojena Alt, doma od Sv. Antona. V narasli potok je vrgla najprej svojega 12letnega sinčka Franceka. Otrok je mlo prosil mamo, naj ne stori tega. Ljudje so slišali nato vpitje otrokovo in nesrečnice, a ko so pritekli na lice mesta, sta že oba utonila. Altova Mica je bila v zakonu nesrečna in je radi tega šla prostovoljno v smrt.

Polom Komistijske banke v Beogradu. Niso še potihnili glasovi o krachu Ujedinjene banke, pa je že nastal v Beogradu nov polom. Komistijska banka je ustavila izplačilo ter zaprosila za sodnijsko poravnavo. — Polom te banke bo silno težek udarec za beogradske male in srednje obrtnike, ki so večinoma imeli v njej naložen svoj denar in sicer čez 70 milijonov dinarjev. Težje prizadetih bo tudi paj bank. Kot vzrok poloma se navaja propad Ujedinjene banke, pri kateri je bila Komistijska banka zelo zainteresirana.

Obsodba morilca Johanna Schrotta. Na Dunaju se je dne 17. t. m. začela glavna razprava proti morilcu Johannu Schrott, ki je kot krojaški pomočnik zagrebškega krojača Stipetića ubil svoja druga Jagiča in Panišana, da je lahko okradel svojega gospodarja, nato pa pobegnil na Dunaj, kjer je bil aretiran. Prišel je pred porotno sodišče na Dunaju; med porotniki sta bili tudi dve ženski. Obtožnica Schrotta slika kot moralno propadlega človeka. Že v 14 letu je bil obsojen na 4 mesece ječe, nakar je bil oddan v vzgojevališče za mladolletne malopridneže v Eggenburg. Pozneje je bil radi tatvine obsojen prvič na 5 mesecev, drugič pa na 4 leta ječe. Pred prihodom v Zagreb je ukradel v Rattenbergu nekemu krojaču blago v vrednosti 10 milijonov avstrijskih kron ter od tam pobegnil s krivičnimi dokumenti v Zagreb, kjer je dobil delo pri krojaču Stipetiću. Tu je takoj naslednjo noč izvršil strašen zločin. V delavnici je zvečer ubil svoja druga ter ukradel nekaj oblek in denar, potem pa pobegnil. Obtožnica obtožuje Schrotta radi tatvine in roparskega umora. Schrott je priznal samo tatvino, umor pa tajil. Pripovedoval je celo zgodo vino svojega življenja ter omenil, da je nekoč napadel svojega očeta z nožem. Branil se je zelo spretno. Najbolj obtožljivo pa je bilo za njega pričanje krojača Stipetića, ki je bil pri razpravi osebno navzoč. Predlog branitelja dr. Sperberja, da se preišče duševno stanje njegovega klijenta, je bil odbit, nakar so bila stavljena porotnikom tri vprašanja: prvo o tatvini, drugo o roparskem umoru in tretje o roparskem smrtnem udarcu. Ker so porotniki skoro soglasno potrdili prvi dve vprašanji, je tretje odpadlo. Na temelju tega je bil Schrott obsojen na dosmrtno težko ječo ter na povrnitev vrednosti ukradenih stvari v znesku 10.750.000 avstrijskih kron. Schrott je obsodbo popolnoma mirno dočakal ter odšel iz dvorane s ciničnim smehom na obrazu.

Nesreča. V Osijeku sta našla dva dečka zadnje dni v luknji zidovja ročno granato in se podala z njo k Dravi, kjer sta se igrala, dokler ni granata eksplodirala. Kosci granate so enega dečka ubili, drugega pa smrtno nevarno ranili.

Nove avanture razbojnika Jovana Čaruge. O razbojniku Čarugi in njegovem hajdukovanju pišejo že vsi jugoslovanski listi. Ni ga človeka v Slavoniji, ki ne bi pri njegovem imenu strepetal, povsod ga vidijo, pa hipoma zopet izgine, potem pa še se v najkrajšem času prikaže na kakem oddaljenem mestu, kjer so ga najmanj pričakovali. Cele čete orožnikov in vojaštva so ga že preganjale, toda vsakokrat je še ušel, včasih celo preoblečen kot ženska, mnogokrat so mu že polovili njegove druge, pa vendar si je sestavil novo četo. Nešteto umorov in ropov že ima na vesti te jer je nje-

govo ime postalo ravnotako legendarno, kakor Udmanica in drugih slavni slavonskih hajdukovi. Zadnje dni si je privoščil zopet nov «špas», da ga ljudje ne bi popolnoma pozabili. V gozdarski dvorec grajščinskega gozdarja Luke Kovačevića blizu Petrijevcev pri Osijeku je prišel elegantno oblečen lep mlad mož, ki se je predstavil kot dr. Isakovič, odvetnik iz Osjeka. Stari materi, ki je bila sama doma, je rekel, da je on branitelj njegovega zeta, ki se je nahajal v osjeških zaporih, ker je obdolžen umora ter da je on dosegel, da zet ni obsojen na smrt. Starka, vsa vesela, da ima v hiši tako odličnega gosta, je hitela v kuhinjo, da mu pripravi prigrizek. Ko je prišla v sobo, je gost že izginil, na mizi pa je našla listek, na katerem je bila napisano: «Tukaj je bil harambaša Jovo Čaruga, kar vam manjka, to sem odnesel jaz». In res je manjkalo 6000 D denarja ter mnogo zlatega nakita, katerega je odnesel Čaruga s seboj.

Kdo je umoril gozdarja Pirkmajerja? Pred nekaj dnevi smo javili, da je bil v Slavoniji v Tompojevcih umorjen gozdar Pirkmajer, ki je bil sin znane Pirkmajerjeve rodbine v Framu. Hrvatsko časopisje javlja, da je umorila Pirkmajerja roparska banda znanega slavonskega razbojnika Čaruge, kojega krvavo-roparske zločine smo že večkrat opisovali v našem listu.

Protest Vojvodine proti prepovedi izvoza živine. — Vlada je prepovedala izvažati iz Vojvodine živino, ker baje v tej pokrajini razsajajo kužne bolezni. Vojvodinski kmetje so proti tej naredbi protestirali, ker se je izkazalo, da ni nobenega vzroka za tako prepoved, ker dosedaj se še niso v nobenem okraju Vojvodine pojavile kužne bolezni.

Trafikantje Slovenije. V nedeljo, dne 25. t. m. se vrši v Ljubljani izredni občni zbor Udruženja trafikantov za Slovenijo v prostorih restavracije Mrak na Rimski cesti ob dveh popoldne. Na dnevnem redu je poročilo funkcionarjev, sprememba pravil in volitev predsednika. Istega dne in v istih prostorih se vrši ob pol 11. uri dopolne enketa delegatov v svrhu razgovora glede novo ustrojenih pravil. Vsaka skupina naj pošlje na občni zbor vsaj po enega delegata.

Kot deveti letnik (l. 1924) preneha izhajati »Planinski koledar.« Ker je precej poprašenjanja po njem, bo skoraj razprodan. Kdor si ga še ni omislil, naj si ga nabavi nemudoma pri Brunon Rotter, Maribor, Krekova ulica 5. Za tukajšnje turiste je velike važnosti risba potov na Pohorju in Kozjaku, ki je v koledarju natisnjena.

Našim čitateljem iz koroške strani se toplo priporoča novo domače podjetje, trgovina z mešanim blagom ljutomerskega rojaka g. Matka Seršen-a v Mariboru, Koroška cesta 39, ki vsled svojih nizkih cen in dobre postrežbe pridobiva vsaki dan večji krog zadovoljnih odjemalcev.

Iz Maribora.

Nemška veselica v soboto pri Götzu se je vršila v senci bajonetov. Da stražijo in ščitijo nemške bratce, so bili alarmirani in celega Spod. Stajerja žandarji in celo policaji iz Ljubljane. Mariborski policijski stražniki in detektivi pa so imeli «strengere Bereitschaft». Po gostilnah so hodili vojaški oddelki «mit aufgepflanzten» ter izpraševali, kje se zbirajo Slovenci, ki strežejo Nemcem po življenju. Radikalna vlada je skoro tako skrbno zaščitila mariborske Nemce, kakor stori to italijanska vlada s primorskimi Slovenci (!!) in avstrijska s koroškimi Slovenci (!!). Udeležba je bila skromna. A konstatirati moramo, da je došlo večje število Nemcev iz Avstrije. Dvorana je bila komaj polna (pri pogrnjenih mizah).

Ker so Nemci (Schauer, Kraft, Neuner itd.) glasovali v Beogradu za 500 odstotno povišanje davkov, za kuluk in za srbski militarizem, jim je Pašić dovolil veselico pri Götzu. To je res velik uspeh Schauerjev. Kaj nemškimi obrtnikom, trgovcem in posestnikom mar, če Schauer pomaga davke zvišati še za desetkrat, samo, da sme Männergesangsverein prirediti veselico.

Avtoportret občinskega svetnika Bahuna. Gospod svetnik — socijalpatrijot Bahun se je v zadnjem «Socijalistu» sam portretiral pod zaglavjem «Klerikalnim hijenam okoli »Straže». V eni notici je nagromadil vse psovke, kakršnih je zmožna le surovina iz socijalističnih vrst. In mož, katerega vsaka beseda je živalsko ostudna psovka, je voditelj socijalističnega kluba na magistratu! Res pomilovanja vreden proletarijat, ki še zaupa svojo strankarsko usodo po hajduško podivjanemu Bahunu. Bahuna najbolj peče, ako mu porine kdo pod nos, da je denuncijant. Denuncijantstvo smo Bahunu že nešteto dokazali, a on se hoče v svoji socijalpatrijotski omejenosti otresti tega resničnega očitka s psovkami in lažjo, ki mu je prešla v kri in meso. Nadalje piše gospod Bahun v svoji notici: «Pred dvema leti mi je funkcionar na na okrajnem glavarstvu v Mariboru pokazal celo mapo samih klerikalnih ovadb. (Kakih 50 samo od enega tedna). In ta funkcionar je bil sam klerikalec in se je zgražal čez to.» G. Bahun, mi vas pozivamo, da nam poveste ime dotičnega funkcionarja, sicer ostanete to, kar ste že davno — lažnjivec in klevetnik, ki dolži sam in ovaja druge in nazadnje misli, da morajo biti tudi drugi denuncijanti, ker je sam. Za vaš avtoportret v najsurovejših potezah, katerega ste lastnoročno podpisali, smo vam hvaležni, vsaj vemo, da nimamo opravka s količjak kulturnim človekom, ampak z najpriprostejšo surovino, ki sploh ne spada v človeško družbo.

Bahun in molččnost. Bahunu smo že večkrat očitali denuncijantstvo. Proti temu očitku se ni mogel braniti, zato je klatil okrog sebe in psoval, da je bilo kaj. In ta gospod je že nad dve leti vedel, da med «klerikalci» kar mrgoli denuncijantov. Saj mu je to na gla-

varstvu povedal celo neki klerikalni uradnik ter mu pokazal okrog 50 denuncijacij. Pa Bahun je kot dober kristjan potrpežljivo nosil grdi pečal denuncijanta, on teh preklicanih klerikalcev, dasiravno so njegovi zakleti sovražniki, iz same ljubezni do bližnjega, pred svetom ni hotel oblatiti kot denuncijantov, četudi je dve leti vedel kar za 50 klerikalnih denuncijantov. Bahun je molčal, dolgo molčal. Se le, ko se je v zadnjem »Socialistu« kregal nad klerikalci, ga je prišla sveta jeza, da je mariborskim svojim pristašem in pa svojim prijateljem okrog »Tabora« izdal tajnost, ki je že nad dve leti ležala kakor težka mora nad njim. Oj, ta čudna molčečnost »blebetavca« Bahuna! Res bati se je, da nekega lepega dne gospod Bahun gre med trapiste, kjer bo lahko molčal noč in dan!

Kaj je z Bahunovimi bušami? Obč. svetnik Bahun se je še pred tremi tedni po »Volksstimme« hvalil, da je oskrbel Mariborčanom ceno meso. Mi na to ceno meso nismo veliko dali, ker se je že po drugo pokazalo, da izvoznik Markovič ne daje dolgo cenega mesa, vsaj prvovrstnega ne, kakor v začetku obeča. Tudi v Celju je bil že prenehal s sekanjem hrvatskega mesa. In kakor vse kaže, smo mi imeli najbrž prav. Več pristašev se je namreč prišlo pretečeni teden k nam pritoževati in povpraševati, kam je Bahun prestavil svojo mesnico, ker v prejšnji mesni se zadnji teden ni dobilo hrvatsko meso. Prav uljudno vprašamo gospoda Bahuna: Kaj je z njegovim cenim mesom? Zakaj se več ne seka? Kje se dobijo Bahunove buše? Bahun se tako rad briga za prašiče in jih vlačijo po vsaki »Volksstimmi«, o svojih bušah pa v zadnjem »Socialistu« in v nedeljski »Volksstimmi« niti besedice ne zine. Upamo, da »dobrotnik« Bahun kmalu zopet spravi na trg ceno meso.

Zgodovinsko društvo v Mariboru ima dne 23. novembra ob 8. uri zvečer v mali kazinski dvorani svoj letni občni zbor. Na dnevnem redu je med drugim določitev udnine za leto 1924 in imenovanje dveh novih častnih članov.

Ljudski oder v Mariboru priredi v soboto dne 24. novembra 1923 ob 20. uri predstavo šaloigre »Navaden človek«, od Branislava Nušića. Igra je velezanimive vsebine, dejanje je veselo in polno zabavnih prizorov. Vstopnice po navadni ceni se dobe v Lekarniški ulici štev. 6-1. v predprodaji vsak dan od 18. ure naprej.

»Navaden človek« v Mariboru. V soboto, dne 24. novembra ob 20. uri zvečer nastopi Ljudski oder v Mariboru z znano Nušićovo šaloigro »Navaden človek«. Ker bo predstava ena izmed najzanimivejših v tej sezoni, se pričakuje obilna udeležba od strani občinstva. Med odmori svira lastni pomnoženi orkester.

Hiša enonadstropna, nova, z lepimi kletmi ter precejšnjim vrto mv Ljubljani, se zamenja za Maribor, eventualno proda. Tozadevna natančnejša pojasnila se dobe v trgovini I. Baloh, Maribor, Grajski trg 3. 638 10-1

Vozniki za gramoz se sprejmejo. Koroševa ulica štev. 23. Maribor. 696 2-1

Hiša, enonadstropna, 5 stanovanj (2 sobi in kuhinja kupcu takoj na razpolago), velik vrt, hlev, električna razsvetljava v Mariboru poceni na prodaj. Naslov pove upravništvu lista. 694 2-1

Orehi. Vsako množino kupi po najvišjih dnevnih cenah trgovina Matko Seršen, Maribor, Koroška cesta 39. 1213 3-1

Orliški tehnični tečaj se vrši od srede, dne 21. do 25. t. m. v dvorani v Lekarniški ulici v Mariboru. — Vsaka župnija mariborskega glavarstva naj bi uporabila to priliko in poslala po eno mladenko na tečaj, da more doma voditi telovadbo in če še ni krožka v župniji, ga ustanoviti.

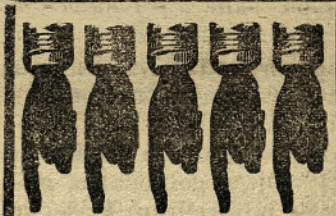
Telovadba mariborskega orliškega krožka se vrši vsak torek in petek od pol 7. do 8. ure zvečer v telovadnici dekliške meščanske šole na Slomškovem trgu. — Nove članice dobrodošle!

Koncert Podmladka Rdečega križa. Podmladek društva Rdečega križa priredi v proslavo 1. decembra t. l. (državni praznik) tega dne ob 15. uri (3. uri) popoldne koncert mariborskih meščanskih šol z izredno bogatim vspešnim v Gölzovi dvorani. Z ozirom na namen in lepi vspešni koncerta vabi Podmladek občinstvo že danes, da se ga udeleži v obilni meri.

Društvo hišnih posestnikov za Maribor in okolico poroča, da smejo davkoplačevalci, katerim ne bi bilo mogoče na enkrat plačati predpisanih davkov, prositi, da se jim dovoli vplačilo v obrokih. Tozadevna pojasnila se dobe pri tajništvu zgoraj omenjenega društva v Mariboru, Gregorčičeva ulica 8.

Konzorcij za gradnjo stanovanj. Na zadnji seji kreditne in stavbene zadruge »Mojmir« se je na praktičen in izvedljiv način rešilo vprašanje vsaj pričetka zgradnje malostanovanjskih hiš. Ustanovil se je iz zadruge poseben konzorcij, h kateremu pristopijo lahko tudi dosedaj nečlani zadruge s tem, da postanejo ob enem tudi člani zadrug. Vsak član tega konzorcija vplača najmanj po 1 delež 1500 D, plačljiv v 6 mesečnih obrokih. Glavnica mora znašati najmanj 150.000 D, torej treba najmanj 10 članov, če plačujejo vsi po en delež. Ako posamezni vzamejo več deležev in naraste število članov preko sto, torej tudi glavnica preko 150 tisoč dinarjev, tedaj se zgrade ali 2-3 enodružinske hiše, ali pa ena dvodružinska hiša. Zadruga vodi in izvrši gradnjo v svoji režiji in po lastni ceni. Člani konzorcija vplačajo obroke po položnici na sigurnen denarni zavod, kjer se obrestuje. Na ta način ne reskira noben član nič, nasprotno le profitira, tudi za skrajni slučaj, da bi ne prišlo do gradnje, kar pa je izključeno. Dogotovljena zgradba se proda, z izkupičkom pa, ki ostane last članov v razmerju deležev se lahko takoj zopet zida nova hiša. Ze na ustanovitvi se je prijavilo 14 članov. Nadaljne prijave sprejema zadruga »Mojmir«. Sličen načrt namerava izvršiti tudi informacijski biro »Marstan« za imovitejši interesente nečlane zadruge.

Somišljeniki inserirajte!

Prodaja po
15%
znižanih cenah
traja še do 30. novembra
1923.

V lastnem interesu je vsacega, da si pred nakupom ogleda veliko izbiro v

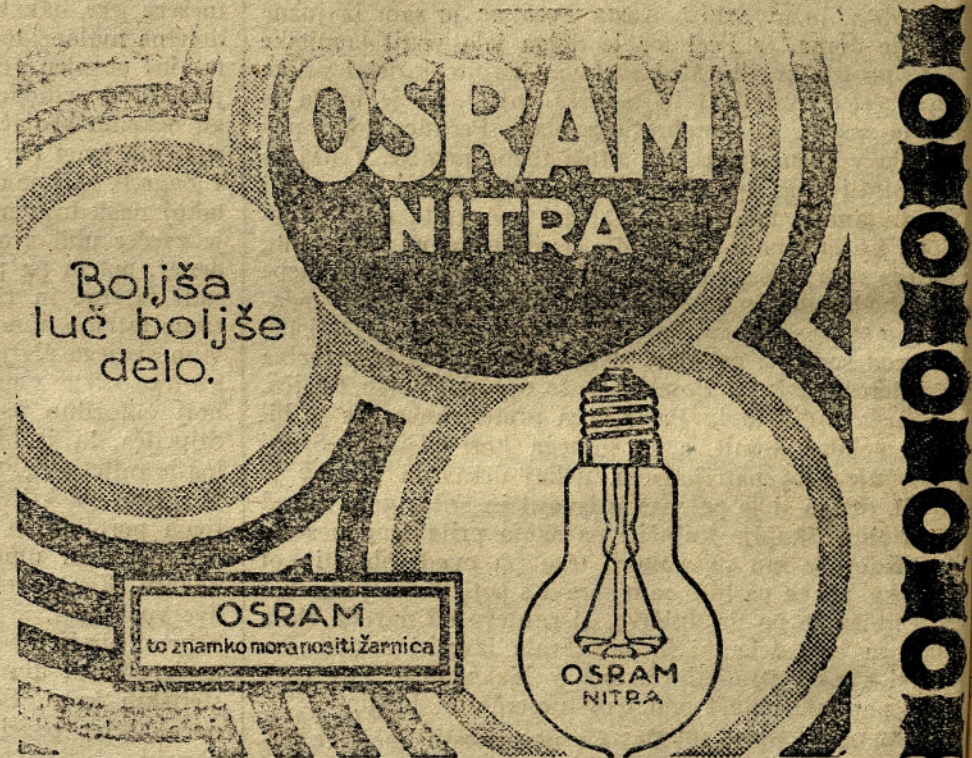
modni trgovini
J. Karničnik
Maribor
Gosposka ulica št. 15

Širite „Stražo“!

KUPUJEN

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10
Perje za postelje!

Opozarjamo cenjeno občinstvo, da traja prodaja po

15% znižanih cenah

še do 30. novembra. Priporočamo vsakomur, da si pred nakupom ogleda veliko zalogo in izrabi izredno ugodno priliko

v manufakturni in modni trgovini Mastek & Karničnik, Maribor, Glavni trg 16.